

آئین‌نامه اجرایی عملیات پولی و بانکی در مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران^۱

فصل اول - تعاریف:

ماده ۱- در این آئین‌نامه اسامی ذیل به جای عبارات مربوط به کار خواهد رفت:

قانون: قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران و اصلاحیه‌های آن.

آئین‌نامه: آئین‌نامه اجرایی ماده ۱۸ قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران.

بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

شورای عالی: شورای عالی مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران.

سازمان: سازمان هریک از مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران.

منطقه: هریک از مناطق آزاد طبق قانون چگونگی اداره مناطق آزاد تجاری - صنعتی جمهوری اسلامی ایران و اصلاحیه‌های آن.

بانک: بانک‌هایی که دارای اجازه فعالیت در منطقه می‌باشند.

شعبه: واحدی از یک بانک یا موسسه اعتباری فعال در منطقه یا خارج از آن است که طبق اساسنامه بانک یا موسسه اصلی و در چارچوب قوانین و مقررات منطقه به عملیات مجاز بانکی مبادرت می‌ورزند.

موسسه: موسسات اعتباری که دارای اجازه فعالیت در منطقه می‌باشند.

واحدهای بانکی: بانکها و موسسات و شعب بانکها و موسسات اعتباری ایرانی یا خارجی که در منطقه مجاز به فعالیت می‌باشند.

بانکداری برون مرزی: انجام انواع عملیات بانکی منحصراً با پولهای خارجی.

دفتر نمایندگی: دفتر نمایندگی بانکها و موسسات اعتباری که در منطقه تاسیس می‌شود.

^۱ - تصویب‌نامه شماره ۲۳۶۸/ت/۲۲۶۲۳ ک مورخ ۱۳۷۹/۲/۲۷ هیات وزیران

فصل دوم - شرایط تاسیس بانک و موسسه

ماده ۲- تاسیس بانک و موسسه و اشتغال به عملیات بانکی و استفاده از نام بانک یا موسسه در منطقه تنها با رعایت مفاد قانون و این آئین‌نامه و دستورالعمل‌های مربوط مجاز است.

تبصره - واحدهای بانکی که مجوز فعالیت بانکداری برون‌مرزی را دریافت می‌کنند مکلفند واژه "برون‌مرزی" را همراه نام خود به کار برند.

ماده ۳- بانکها و موسساتی که با سرمایه ایرانی یا خارجی و یا با مشارکت ایرانی و خارجی در منطقه به ثبت برسند و مرکز اصلی آنها نیز در همان منطقه باشد بانک یا موسسه ایرانی ثبت شده در منطقه محسوب می‌شوند.

ماده ۴- تاسیس بانک، موسسه، افتتاح شعب بانکها و موسسات اعم از ایرانی یا خارجی در مناطق موکول به پیشنهاد سازمان و صدور مجوز توسط بانک مرکزی است.

تبصره ۱- اساسنامه بانکها و موسسات و هرگونه تغییرات بعدی در اساسنامه آنها باید پس از پیشنهاد سازمان به تایید شورای پول و اعتبار برسد.

تبصره ۲- تاسیس بانک و موسسه به صورت شرکت سهامی عام یا خاص با سهام با نام، طبق مفاد قانون این آئین‌نامه و مقررات مندرج در لایحه اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب سال ۱۳۴۷ امکان‌پذیر است.

تبصره ۳ (الحاقی ۱۳۸۸/۲/۲۳) - بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران موظف است ترتیبی اتخاذ نماید که در مدت یک ماه از زمان دریافت پیشنهاد سازمان برای تاسیس بانک و موسسه، مجوز تاسیس بانک صادر گردد و یا در صورتی که امکان تاسیس بر اساس قوانین و مقررات مربوط وجود نداشته باشد، مراتب را به سازمان اعلام نماید. مدت زمانی که از تاریخ اعلام بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران صرف تامین و واریز سرمایه اولیه متقاضی تاسیس می‌گردد، در محاسبه مهلت یاد شده لحاظ نخواهد شد.

ماده ۵- ثبت بانک یا موسسه و یا شعبه بانک خارجی در منطقه منوط به صدور مجوز موضوع ماده (۴) این آئین‌نامه می‌باشد. مرجع ثبت در منطقه مکلف است قبل از ثبت واحدهای بانکی مزبور مجوز مربوطه را مطالبه کند.

تبصره - تاسیس دفتر نمایندگی بانکها و موسسات ایرانی یا خارجی منوط به تایید سازمان و ثبت در منطقه است این دفاتر مجاز به انجام هیچگونه معاملات و عملیات بانکی نمی‌باشند.

ماده ۶- شعب بانکهایی که پیش از تصویب این آئین‌نامه در منطقه ایجاد شده‌اند، نیازی به اخذ مجوز جدید ندارند لیکن فعالیت آنان باید مطابق با مفاد این آئین‌نامه و دستورالعمل‌های مربوط انجام شود.

ماده ۷- حداقل سرمایه واحدهای بانکی در منطقه به شرح زیر تعیین می‌شود^۲:

(الف) بانک: حداقل هزار میلیارد (۱,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال که صد در صد آن باید به صورت نقد نزد بانک مرکزی سپرده شود.

(ب) موسسه: حداقل ششصد میلیارد (۶۰۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰) ریال که صد در صد آن باید به صورت نقد نزد بانک مرکزی سپرده شود.

(ج) شعبه بانک یا موسسه خارجی: حداقل پنج میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) یورو که صد درصد آن باید به صورت نقد نزد بانک مرکزی سپرده شود.

(د) واحدهای بانکی برون‌مرزی^۳:

۱- بانک: حداقل ۱۰۰ میلیون (۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰) یورو که صد در صد آن باید به صورت نقد نزد بانک مرکزی سپرده شود.

۲- شعبه بانک یا موسسه خارجی: حداقل ۵ میلیون (۵,۰۰۰,۰۰۰) یورو که صد در صد آن باید به صورت نقد نزد بانک مرکزی سپرده شود.

تبصره ۱- صدور مجوز تاسیس واحدهای بانکی موضوع بندهای (الف)، (ب) و (ج) با سرمایه خارجی موکول به ارائه اعلامیه فروش ارز به یکی از واحدهای بانکی در مناطق به میزان سرمایه متعلق به اتباع خارجی، خواهد بود.

تبصره ۲- وجوه سپرده شده نزد بانک مرکزی پس از ثبت واحدهای بانکی و ارائه مدارک ثبت شده شرکت، مورد استفاده واحدهای مذکور قرار می‌گیرد.

تبصره ۳ (اصلاحی ۱۳۸۸/۲/۲۳) - تغییر حداقل سرمایه واحدهای بانکی با پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران به تصویب شورای پول و اعتبار خواهد رسید.

^۲ آخرین ارقام به استناد تصویب‌نامه‌های ۱۱۷۷۷۲/ت ۴۰۸۸۱ هـ مورخ ۱۳۸۷/۷/۱۴ و ۱۲۳۲/ت ۴۱۷۰۳ هـ مورخ ۱۳۸۸/۱/۹ هیات وزیران

^۳ آخرین ارقام به استناد «دستورالعمل اجرایی ناظر بر تاسیس، فعالیت، نظارت و انحلال واحدهای بانکی برون مرزی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران» مصوب جلسات مورخ ۱۳۹۴/۵/۶ و ۱۳۹۵/۶/۱۶ شورای پول و اعتبار

ماده ۸- بانکها و موسسات فعال در منطقه می‌توانند با موافقت سازمان و تایید بانک مرکزی به تاسیس شعبه اقدام نمایند.

فصل سوم - نظام ارزی مناطق آزاد

ماده ۹- خرید و فروش کلیه ارزها در مقابل ریال یا سایر ارزها و کلیه معاملات و نقل و انتقالات ارزی در مناطق توسط اشخاص حقیقی و حقوقی آزاد است.

ماده ۱۰- نقل و انتقال کلیه ارزها از خارج از کشور به مناطق و از مناطق به خارج از کشور توسط اشخاص حقیقی و حقوقی آزاد است.

تبصره- نقل و انتقال ارز از سایر نقاط کشور توسط اشخاص حقیقی و حقوقی به مناطق و بالعکس، تابع قوانین و مقررات ارزی کشور خواهد بود.

ماده ۱۱- نرخ خرید و فروش ارزها در مناطق و تبدیل آنها به ریال براساس عرضه و تقاضا در بازار آزاد تعیین می‌شود.

فصل چهارم - شرایط فعالیت

ماده ۱۲- بانکها و موسسات و شعب پس از گرفتن مجوز تاسیس موضوع ماده (۴) این آئین‌نامه و ثبت در واحد ثبت منطقه، با رعایت مفاد این آئین‌نامه و ارائه مدارک مشروح ذیل به سازمان، می‌توانند فعالیت خود را شروع کنند:

- آگهی ثبت در روزنامه رسمی
- یک نسخه اساسنامه ثبت شده
- اعلام نشانی محل قانونی

ماده ۱۳- ضوابط فعالیت واحدهای بانکی در منطقه به ترتیب ذیل خواهد بود:

(الف) کلیه واحدهای بانکی در مناطق، تابع مقررات این آئین‌نامه و دستورالعمل‌های مربوط می‌باشند.

ب) معاملات کلیه واحدهای بانکی در مناطق به ریال ایران مشمول مقررات بانکداری اسلامی خواهد بود. این واحدها در معاملات خود به ارز مجاز به رعایت رویه‌های بانکی بین‌المللی هستند.

ماده ۱۴- در مقررات پولی و اعتباری که توسط بانک مرکزی جهت واحدهای بانکی در مناطق وضع می‌گردد هدف تسهیل و تشویق سرمایه‌گذاری در این مناطق بوده و نیز حفظ موقعیت رقابتی بین‌المللی مناطق رعایت خواهد شد.

تبصره ۱ (الحاقی ۱۳۸۸/۲/۲۳) - بانک‌های تجاری کشور مکلفند تمهیداتی اتخاذ نمایند تا حداقل یکی از شعب خود در مناطق آزاد را در حد شعبه مستقل و با درجه بالا ارتقا داده و حداکثر اختیارات ممکن را به آن‌ها برای ارائه بیشترین خدمات به سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی اعطا نمایند. سازمان مکلف است گزارش اجرای این ماده را هر شش ماه یک بار به دولت ارائه نمایند.

تبصره ۲ (الحاقی ۱۳۸۸/۲/۲۳) - سازمان در قراردادهای مربوط به واگذاری زمین به عنوان شرط ضمن عقد تصریح می‌نماید که در صورت اعلام بانک تسهیلات دهنده مبنی بر عدم ایفای تعهدات خریدار (تسهیلات گیرنده)، سازمان نسبت به فسخ قرارداد و انتقال ملک به بانک به منظور استیفای حقوق بانک اقدام خواهد نمود.^۴

ترتیبات اجرای این تبصره مطابق تفاهم‌نامه‌ای خواهد بود که حسب مورد بین سازمان و بانک ذی‌ربط تنظیم می‌گردد.

ماده ۱۵- واحدهای بانکی برون‌مرزی مجاز به انجام عملیات بانکی به ریال ایران نمی‌باشند.

ماده ۱۶- واحدهای بانکی برای انجام معاملات ارزی باید مجوز بانک مرکزی را دریافت نمایند. واحدهای مزبور می‌توانند در تقاضای خود جهت تاسیس واحد مورد نظر مجوز انجام عملیات ارزی را نیز درخواست نمایند.

ماده ۱۷- واحدهای بانکی که دارای مجوز انجام عملیات ارزی هستند برحسب نوع مجوز دریافتی می‌توانند با رعایت مفاد این آئین‌نامه و دستورالعمل‌های آن به ارائه خدمات و عملیات ذیل مبادرت کنند:

۱- برقراری روابط کارگزاری با سایر بانکها؛

---

^۴ از آیین‌نامه نحوه واگذاری دارایی‌های غیرضروری و اماکن رفاهی بانک‌ها مصوب ۱۳۸۶/۱۰/۳۰ هیات وزیران:
تبصره ۳ ماده ۳: خرید هرگونه ملک مسکونی به استثنای مناطق محروم و آزاد از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه توسط بانک‌ها ممنوع می‌باشد.

- ۲- انجام انواع نقل و انتقالات پولی برای خود یا مشتریان؛
- ۳- انجام کلیه معاملات خرید و فروش ارزها به صورت نقدی به حساب خود یا مشتریان؛
- ۴- نگاهداری حسابهای جاری و پس انداز؛
- ۵- نگاهداری انواع سپرده‌های مدت‌دار با سررسیدهای مختلف؛
- ۶- دریافت انواع تسهیلات اعتباری؛
- ۷- انتشار، خرید، فروش، پذیره‌نویسی و نگاهداری اوراق مشارکت و اوراق قرضه؛
- ۸- اعطای انواع تسهیلات اعتباری؛
- ۹- خرید و تضمین انواع اوراق تجاری؛
- ۱۰- انجام کلیه امور مربوط به اعتبارات اسنادی، بروات و سفته‌ها و ضمانت‌نامه؛
- ۱۱- مدیریت داراییها و انجام خدمات سرمایه‌گذاری به حساب مشتریان؛
- ۱۲- انجام کلیه خدمات امانی و سایر امور مدیریتی؛
- ۱۳- سایر عملیات بانکی مجاز؛

تبصره - موسسات مجاز به نگهداری حسابهای جاری به ارز برای مشتریان خود نمی‌باشند.

ماده ۱۸- در عملیات بانکداری بین‌المللی کارمزد عملیات بانکی، سود تسهیلات اعتباری دریافتی سپرده‌های مختلف

و سود تسهیلات اعطایی براساس شرایط بازار آزاد تعیین می‌شود.

ماده ۱۹- واحدهای بانکی به جز واحدهای بانکی برون‌مرزی می‌توانند طبق ضوابط قانون عملیات بانکی بدون ربا و

سایر قوانین و مقررات جاری منابع مالی مورد نیاز خود را به ریال، به طرق ذیل تامین نمایند:

۱- قبول سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری و پس‌انداز؛

۲- قبول سپرده‌های سرمایه‌گذاری مدت‌دار؛

۳- انتشار اوراق مشارکت؛

۴- دریافت تسهیلات اعتباری از اشخاص حقیقی و حقوقی

تبصره - موسسات اعتباری مجاز به دریافت سپرده‌های قرض‌الحسنه جاری به ریال از مشتریان نمی‌باشند.

ماده ۲۰- واحدهای بانکی به جز واحدهای بانکی برون‌مرزی می‌توانند در چارچوب قانون عملیات بانکی بدون ربا

تسهیلات اعتباری به ریال اعطاء نمایند.

ماده ۲۱- واحدهای بانکی به جز واحدهای بانکی برون مرزی در منطقه می‌توانند طبق مفاد اساسنامه خود به سایر عملیات بانکی مجاز به ریال مبادرت نمایند.

ماده ۲۲- بانکها و موسسات در مناطق مجاز به افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی داراییهای خود نمی‌باشند.

ماده ۲۳- بانکها و موسسات و شعب بانکها و موسسات خارجی در مناطق همواره باید بخشی از سپرده‌های تودیع شده نزد خود را به میزان و نوع ارزی که بانک مرکزی تعیین می‌کند به عنوان سپرده قانونی نزد بانک مرکزی تودیع کنند. میزان و نوع ارز سپرده‌های قانونی می‌تواند برحسب نوع سپرده و حدود فعالیت بانکها و موسسات متفاوت باشد.

تبصره- بانک مرکزی نسبت به سپرده‌های قانونی دریافتی به ارز سود مناسب به تشخیص خود پرداخت می‌نماید.

ماده ۲۴- بانکها و موسسات و شعب بانکها و موسسات خارجی در مناطق باید بخشی از سود ویژه سالیانه خود را به صورت اندوخته قانونی نگهداری کنند. میزان این اندوخته حداقل پانزده درصد (۱۵٪) سود ویژه خواهد بود. ایجاد این اندوخته پس از آن که مبلغ به میزان سرمایه بالغ شد، اختیاری است.

ماده ۲۵- داراییها و بدهیهای ارزی واحدهای بانکی در مناطق باید بر مبنای نرخهای بازار آزاد در پایان هر دوره مالی تسعیر شود. مابه‌التفاوت حاصل از تسعیر داراییها و بدهیهای با سررسید یک سال و کمتر از یک سال در زمان تسعیر بایستی به حساب سود و زیان منظور شود.

ماده ۲۶- واحدهای بانکی در مناطق مجاز به قبول سهام خود به عنوان وثیقه تسهیلات اعطایی نمی‌باشند.

ماده ۲۷- بانکها و موسسات در مناطق مجاز به انجام عملیات ذیل نمی‌باشند:

(الف) خرید و فروش کالا به حساب خود به منظور تجارت مگر در جهت اجرای قانون عملیات بانکی بدون ربا و در جهت رفع احتیاجات خود.

(ب) معاملات غیرمنقول جز برای بانکها و موسساتی که هدف اصلی آنها انجام معاملات غیرمنقول است بیش از سقف مصوب بانک مرکزی.

(پ) خرید سهام و مشارکت در سرمایه یک یا چند شرکت یا خرید سایر اوراق بهادار به حساب خود به میزانی بیش از سقف مصوب بانک مرکزی.

(ت) اعطای تسهیلات اعتباری به مدیرعامل و اعضای هیات مدیره و شرکتهایی که اشخاص مذکور در آن ذینفع هستند بیش از سقف مصوب بانک مرکزی.

(ث) اعطای تسهیلات اعتباری به اعضای هیات مدیره و مدیران سازمان و اعضای ارکان و مدیران و بازرسان بانک مرکزی، مگر با رعایت مقررات خاص که به همین منظور به تصویب بانک مرکزی می‌رسد.

ماده ۲۸- در صورتی که سرمایه بانک یا موسسه بر اثر زیانهای وارد شده از حداقل مقرر در ماده (۸) این آئین‌نامه کمتر شود، باید حداکثر ظرف شش ماه سرمایه خود را تکمیل کند.

فصل پنجم - مقررات مربوط به نظارت بر واحدهای بانکی منطقه

ماده ۲۹- کلیه بانکها و موسسات و شعب بانکها و موسسات خارجی در مناطق تحت نظارت بانک مرکزی خواهند بود و باید ضمن مراعات ضوابط و مقررات ذیل و در جهت رفع احتیاجات خود، کلیه اطلاعات مورد نیاز بانک مرکزی را ارائه نمایند:

- ۱- سیاستهای پولی و اعتباری که از طرف بانک مرکزی تعیین می‌گردد رعایت نمایند.
  - ۲- سپرده‌های قانونی خود را برای مقاطعی که بانک مرکزی تعیین خواهد کرد در قالب فرمهای تعیین شده نزد بانک مرکزی تودیع کنند.
  - ۳- سرفصل حساب و صورتهای مالی خود را به ترتیبی که مورد تایید بانک مرکزی باشد تنظیم و نگهداری کنند.
  - ۴- استانداردها و ضوابط بانک مرکزی از جمله در مورد کفایت سرمایه را رعایت کنند.
  - ۵- آمار و اطلاعات مورد نظر را مطابق فرمها و برای مقاطع تعیین شده به شرح زیر برای بانک مرکزی ارسال کنند:
- خلاصه دفتر کل و صورت محاسبه سپرده‌های قانونی؛
  - صورتهای مالی از جمله ترازنامه و حساب سود و زیان که به گواهی حسابرسان مستقل مورد تایید بانک مرکزی رسیده است؛

۶- سایر اطلاعات مورد نیاز بانک مرکزی را در هر زمان که بانک مرکزی تعیین می‌کند، ارائه یا در اختیار آن بانک قرار دهند. این اطلاعات محرمانه تلقی شده و به صورت موردی یا فردی انتشار نخواهد یافت.

۷- با بازرسان اعزامی بانک مرکزی که با حکم کتبی در محل حضور می‌یابند همکاری کنند و اطلاعات لازم را در اختیار آنان بگذارند.

ماده ۳۰- در صورتی که بنا به تشخیص بانک مرکزی ادامه فعالیت واحد بانکی در منطقه با مخاطره همراه باشد بانک مرکزی می‌تواند نسبت به استقرار ناظر در واحد بانکی اقدام نماید.

فصل ششم - مقررات متفرقه

ماده ۳۱- اعضای هیات مدیره و مدیرعامل و قائم مقام و یا اعضای هیات عامل بانکها و موسسات و همچنین روسای شعب بانکها و موسسات ایرانی و خارجی در مناطق از نظر تخصصی و حرفه‌ای باید مورد تایید بانک مرکزی قرار گیرد.

ماده ۳۲- واحدهای بانکی در منطقه بابت خساراتی که در اثر عملیات آنها متوجه مشتریان می‌شود مسئول و متعهد جبران خسارات وارده شده می‌باشند.

مدیرعامل و اعضای هیات مدیره هر بانک یا موسسه در منطقه نیز در مقابل صاحبان سهام و مشتریان مسئول خساراتی می‌باشند که در نتیجه تخلف هر یک از آنان از این مقررات یا اساسنامه خود به صاحبان سهام یا مشتریان وارد می‌شود.

ماده ۳۳- به منظور تسهیل در مبادله چکها و اسناد بانکی، اتاق پایاپای اسناد بانکی توسط واحدهای بانکی با تایید بانک مرکزی در منطقه تاسیس می‌شود که هزینه عملیاتی آن از طرف واحدهای یاد شده تامین می‌شود.

ماده ۳۴- نحوه نگهداری اوراق و اسناد و دفاتر، نحوه رسیدگی به تخلفات، ترتیب انحلال و ورشکستگی واحدهای بانکی و سایر مواردی که در آئین‌نامه پیش‌بینی نشده است طبق قانون پولی و بانکی مصوب سال ۱۳۵۱ می‌باشد.

ماده ۳۵ (اصلاحی ۱۳۸۸/۲/۲۳) - دستورالعمل‌ها و بخشنامه‌های مربوط به امور پولی و بانکی مناطق آزاد توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران با هماهنگی دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد تجاری-صنعتی تهیه و ابلاغ خواهد شد.

این متن جایگزین تصویب‌نامه شماره ۵۱۸۶۶ ت ۱۷۹۹۲ ه مورخ ۱۳۷۶/۲/۳۱^۵ می‌شود.

---

^۵ منظور آیین‌نامه اجرایی عملیات پولی و بانکی در مناطق آزاد تجاری-صنعتی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۵/۱۰/۳ شورای عالی مناطق آزاد تجاری، صنعتی می‌باشد.